

Dos investigadors de la UPF, distingits per la seva recerca

En la segona convocatòria per promocionar la recerca, el Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació ha distingit la recerca de dos investigadors de la UPF, en la categoria de joves investigadors; són Francesc Posas, del Departament de Ciències Experimentals i de la Salut, i Enric Vallduví, del Departament de Traducció i Filologia. (pàg. 2)

Causes d'una malaltia genètica

L'equip del professor Valverde, del Departament de Ciències Experimentals i de la Salut, ha publicat a la revista *Proceedings of the National Academy of Sciences* els resultats del seu estudi sobre les causes moleculars que provoquen la fibrosi quística, una de les malalties genètiques més comunes a l'Europa occidental i entre la població americana d'origen europeu. (pàg. 3)

Nous grups de recerca

Darrerament la Junta de Govern ha aprovat tres nous grups de recerca: el Grup de Recerca en Teoria Política, el Grup de Recerca Interuniversitari d'Estudis Fiscals i l'Observatori de l'Evolució de les Institucions. (pàg. 8)

Avaluació de la recerca

Amb aquest article de Lluís Coma, sobre les revistes científiques, acaba la sèrie sobre l'avaluació de la recerca. (pàg. 9)

Entrevista a Antonia Agulló, professora de Dret Financer

"Els tributs, abans que qualsevol altra cosa, són instruments per repartir la despesa pública amb criteris d'igualtat, i han de servir per recaptar amb justícia, és a dir, perquè l'Estat obtingui ingressos d'acord amb la veritable capacitat econòmica dels subjectes. No es pot utilitzar un impost com si fos una multa o una sanció."

(pàg. 5)

També en aquest número

9

Tesis doctorals (pàg. 10)

Premis (pàg. 11)

Des del Servei de Recerca (pàg. 11)

Noves concessions d'ajuts
Convocatòries de recerca

NÚMERO 9 NOTÍCIES DE

RECERCA

3r TRIMESTRE
2001

Dos investigadors de la UPF, distingits per la seva recerca

En la segona convocatòria per promocionar la recerca, el Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI) ha distingit la recerca de dos investigadors de la UPF, en la categoria de joves investigadors: Es tracta de Francesc Posas, del Departament de Ciències Experimentals i de la Salut, i d'Enric Vallduví, del Departament de Traducció i Filologia.

Les distincions s'inclouen en un programa de la Generalitat per promocionar la recerca. En la categoria de joves investigadors, els distingits reben cinc milions de pessetes durant quatre anys.

(Vegeu també NOTÍCIES DE RECERCA, núm. 6)

Francesc Posas: Les adaptacions de les cèl·lules a l'entorn

Nom: Francesc Posas
Departament: Ciències Experimentals i de la Salut
Lloc i data i de naixement: Sant Feliu de Codines, 1968
Categoria: professor titular (interí)
Doctorat: Universitat Autònoma de Barcelona
Principals línies de recerca: resposta al xoc osmòtic, en particular la cascada de fosforilació mediada per MAP quinases en llevats, com també dels factors de transició regulats per MAP quinases.

Principals treballs publicats:
POSAS, F. i d'altres. "Yeast HOG1 MAP kinase cascade is regulated by a multistep phosphorelay mechanism in the SLN1-YPD1-SSK1 'Two-component' osmosensor". *Cell*, 86. 1996. Pàg. 865-875.
POSAS, F.; SAITO H. "Osmotic activation of the HOG MAPK pathway via Ste11p MAPKKK: scaffold role of Pbs2p MAPKK". *Science*, 276. 1997. Pàg. 1702-5.

POSAS, F.; SAITO H. "Activation of the yeast SSK2 MAP kinase kinase by the SSK1 two-component response regulator". *EMBO J.* 17. 1998. Pàg. 1385-1394.

PROFT, M. i d'altres. "Regulation of the Sko1 transcriptional repressor by the Hog1 MAP kinase in response to osmotic stress". *EMBO J.*, 20. 2001. Pàg. 1123-1133.

Podeu fer una breu descripció de la vostra recerca?

El tema central de la nostra recerca és l'estudi dels mecanismes biològics necessaris per a la supervivència d'una cèl·lula en diferents condicions ambientals. En particular, estem interessats a esbrinar com funcionen els mecanismes de transmissió de senyals intracel·lulars i a entendre la complexitat de les respostes d'adaptació generades davant de

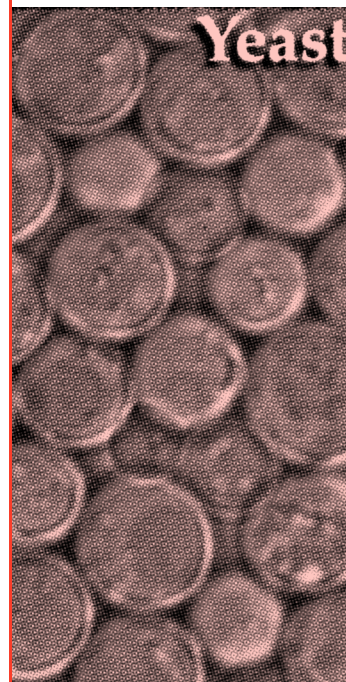
situacions d'estress cel·lular. L'estudi d'aquests mecanismes de transmissió de senyals ens ha de donar una idea més clara del funcionament de les cèl·lules i dels processos necessaris per a la seva supervivència. Se sap que alteracions en aquests processos biològics causats per mutacions gèniques resulten en problemes molt greus, fins i tot letals, per a les cèl·lules que les pateixen. La definició de quines són les alteracions específiques que es poden patir ens hauria de permetre definir possibles dianes farmacològiques per tal de corregir aquests defectes.

Com valoreu les distincions per a la promoció de la recerca i el fet d'haver estat distingit?

Trobo que aquest tipus d'incentius són molt positius per a la promoció de la recerca, ja que no solament signifiquen un reconeixement a una tasca realitzada, sinó que són un gran estímul per a una recerca de qualitat en el nostre país. La concessió de la Distinció de la Generalitat de Catalunya crec que serà d'una gran transcendència per al desenvolupament del nostre grup de recerca, ja que ens possibilitarà fer coses que d'altra manera hauria estat molt difícil poder dur a terme.

Més informació:

Francesc Posas
Professor de Biologia Molecular i Bioquímica
Departament de Ciències Experimentals i de la Salut
Telèfon: 93 542 28 48
A/e: francesc.posas@cexs.upf.es

Enric Vallduví: Els textos i llurs contextos

Nom: Enric Vallduví i Botet
Departament: Traducció i Filologia
Lloc i data de naixement: Reus, 1962
Categoria: professor titular
Doctorat: Universitat de Pennsilvània, 1990

Principals línies de recerca: lingüística en general; estudi del significat pragmàtic (sensible al context) i la seva relació amb l'estructura (sintaxi i entonació) dels missatges lingüístics.

Principals treballs publicats:
VALLDUVÍ, E. *The informational component*. Nova York/Londres: Garland Publishers, 1992.
VALLDUVÍ, E.; VILKUNA, M. *On rheme and contrast. Syntax and semantics*. San Diego: Academic Press, 1998.
VALLDUVÍ, E.; ENGDAHL, E. "The linguistic realization of information packaging". *Linguistics*, 34. 1996. Pàg. 459-519.
VALLDUVÍ, E.; ENGDAHL, E. "Information packaging and grammar architecture". *North East Linguistics Society*, 25. 1995. Pàg. 519-533.

Podeu fer una breu descripció de la vostra recerca?

El llenguatge humà és un sistema de comunicació increïblement eficient perquè sap aprofitar molt bé tota la informació contextual que ja d'entrada, en qualsevol interacció lingüística, està a disposició dels interlocutors (el propòsit, les característiques i la pròpia evolució de la interacció, el

coneixement previ de cada un dels interlocutors sobre el tema, i les persones i objectes que s'esmenten, la relació que hi ha entre els interlocutors, etc.). La meua recerca consisteix a identificar i parametritzar els fenòmens contextuals que afecten el processament dels missatges lingüístics, establir com i quan es produeix la integració de la informació contextual i allò que s'ha dit explícitament, i estudiar els recursos estructurals que fan servir les diferents llengües per possibilitar aquesta integració (mots específics, dependències entre mots, entonació, etc.).

Els humans fem aquesta tasca d'integració contextual com qui res; però, en canvi, les màquines han de ser programades i ensinistrades. La meua recerca és bàsica per després desenvolupar aplicacions que facin que la comunicació entre persones i màquines o sistemes d'informació, en entorns monolingües i multilingües, sigui tan natural com la comunicació entre persones, sense que es perdi ni un bri d'eficiència.

Com valoreu les distincions per a la promoció de la recerca i el fet d'haver estat distingit?

El programa de distincions és una iniciativa molt bona. Farà de revulsiu. La distinció dona llibertat, temps i recursos als investigadors guardonats perquè puguin treballar, i això segur que donarà fruit. Estic molt content d'estar entre els guardonats.

Més informació:

Enric Vallduví
Professor de Filologia Anglesa
Departament de Traducció i Filologia
Telèfon: 93 542 22 48
A/e: enric.vallduvi@trad.upf.es

Causes d'una malaltia genètica

L'equip del professor Valverde, del Departament de Ciències Experimentals i de la Salut, ha publicat a la revista *Proceedings of the National Academy of Sciences* els resultats del seu estudi sobre les causes moleculars que provoquen la fibrosi quística, una de les malalties genètiques més comunes a l'Europa occidental i entre la població americana d'origen europeu.

La fibrosi quística és una malaltia d'origen genètic, força freqüent, que provoca en els malalts que la pateixen un notable deteriorament de la qualitat de vida i la mort prematura. Aquesta anomalia hereditària pot arribar a destruir els pulmons dels pacients, fet que sol provocar la mort en edat jove, i en minva molt la qualitat de vida; també produeix greus alteracions en altres vísceres, com ara el pàncrees, l'intestí i el fetge.

Per comprendre què succeeix al pulmó caldria recordar que, en situacions de normalitat, les cèl·lules bronquials segreguen una mucositat que atrapa les partícules inhalades i les duu fins a la gola per expulsar-les. Ara bé, en els pacients amb fibrosi quística la mucositat és tan espessa que la seva eliminació es fa difícil, amb la qual cosa els bronquis esdevenen un focus de creixement i de cultiu de bacteris patògens que provoquen infeccions contínues i la destrucció progressiva de les vies respiratòries.

Des de fa un temps se sap que la fibrosi quística és una mutació del gen *CFTR*, que codifica la proteïna CFTR (*cystic fibrosis transmembrane regulator*, regulador de la conductància transmembranosa). Aquesta proteïna CFTR és, en realitat, una proteïna de membrana: un canal iònic que permet la sortida del ió

NOTÍCIAS DE
R CERCA 3

clorur de l'interior de la cèl·lula bronquial. La sortida del ió clorur provoca la secreció salina que permet humitejar la llum de les vies respiratòries i mantenir una mucositat fluida. Quan el canal no funciona com caldria (per les mutacions en el gen CFTR, que codifiquen una proteïna anòmala), no es produeix la secreció salina i la mucositat esdevé espessa i s'acumula al pulmó, tal com ja hem descrit.

Atès que les alteracions genètica i cel·lular, conegudes des de fa més de deu anys, permeten explicar gran part de la patologia associada a la malaltia però no tota, hi ha d'haver uns altres mecanismes cel·lulars que la malaltia altera i que tenen a veure amb els mecanismes de la secreció salina.

Els estudis que han buscat explicacions complementàries han trobat que la proteïna de membrana CFTR també modifica l'activitat d'altres proteïnes, cosa que ha fet canviar la interpretació de la patologia cel·lular d'aquesta malaltia. Mentre uns investigadors sostenen la teoria que el defecte primari de la malaltia està relacionat íntimament amb la incompetència de la proteïna CFTR per lliberar el grup clorur a les vies respiratòries (i influir en la secreció salina), altres investigadors sostenen que el defecte primari de la malaltia no es deu a una manca de secreció salina, sinó a la pèrdua de la regulació d'altres processos cel·lulars. Aquesta discrepància és important a l'hora de dissenyar el tractament.

L'equip del professor Valverde ha centrat la seva recerca a trobar els aspectes del deteriorament cel·lular que tenen lloc dins els teixits afectats per la fibrosi quística. I ha trobat que les cèl·lules de les vies respiratòries afectades perden la capacitat de mantenir el volum constant quan se les sotmet a determinades condicions d'estrès, cosa que no succeeix amb les cèl·lules sanes. També n'han identificat els mecanismes moleculars que provoquen aquesta alteració; és a dir, la raó per la qual les cèl·lules amb fibrosi quística s'inflen i no recuperen el seu volum normal.

Els mecanismes del volum cel·lular es relacionen amb fenòmens osmòtics, que tenen a veure amb la concentració salina de l'entorn.

És a dir, quan una cèl·lula es troba en una solució de concentració salina superior a la pròpia, s'arruga en la tendència a l'equilibri osmòtic (com ens passa quan ens banyem al mar); per contra, quan una cèl·lula es troba en una solució menys salina, s'infla perquè l'aigua tendeix a equilibrar les dilucions. No és convenient que una cèl·lula es mantingui inflada, ja que s'alteraria la secreció de proteïnes; en conseqüència, l'alliberament de substàncies que intervenen en la resposta inflamatòria podria alterar en darrer terme l'expressió gènica. Per tant, les cèl·lules tenen mecanismes que regulen la concentració osmòtica, com són els canals iònics que permeten la sortida de la cèl·lula de ions clorur i potassi. La sortida d'aquests ions arrossega l'aigua cel·lular i fa que la cèl·lula es desinfla.

El treball publicat a *Proceedings* per l'equip del professor Valverde descriu on falla aquesta resposta reguladora en les cèl·lules respiratòries dels malalts de fibrosi quística: va identificar els canals dels ions que intervenen en el procés de regulació del volum cel·lular i va observar que la incapacitat de regular el volum de les cèl·lules amb fibrosi quística és deguda a una disfunció dels canals de potassi.

L'aportació científica del professor Valverde i el seu equip rau en la identificació d'una nova alteració de les cèl·lules de les vies respiratòries dels pacients amb fibrosi quística: la incapacitat de regular i mantenir el volum cel·lular quan se la sotmet a situacions d'estrès. Aquesta alteració sembla tenir origen en la pèrdua de la interacció de la proteïna CFTR amb una altra proteïna que forma canals per als ions potassi i que és necessària per al control del volum cel·lular. En els malalts amb fibrosi quística, aquesta darrera proteïna presenta diferències notables; cosa curiosa, perquè la fibrosi quística, tot i ser una malaltia monogènica (és a dir, en què només hi ha involucrat un gen), és multifactorial; és a dir, es veuen afectades diverses funcions cel·lulars.

A banda del coneixement que aporta sobre el funcionament fisiològic de les cèl·lules respiratòries per regular el volum, com també sobre la identificació de les bases moleculars d'un nou

trastorn a les cèl·lules dels malalts amb fibrosi quística, les aplicacions pràctiques d'aquesta troballa desemascaren la causa de la pèrdua de regulació del volum cel·lular i, en conseqüència, obren la possibilitat de dissenyar una teràpia per als nens que pateixen aquesta malaltia.

Bibliografia:

VÁZQUEZ, E.; MOBLES, M.; VALVERDE, M. A. "Defective regulatory volume decrease in human cystic fibrosis tracheal cells because of altered regulation of intermediate conductance Ca²⁺-dependent potassium channels". *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 98. 2001. Pàg. 5329-5334.

Més informació:

Miguel Ángel Valverde
Professor titular de Fisiologia
Departament de Ciències
Experimentals i de la Salut
Telèfon: 93 542 28 32
A/e: miguel.valverde@cexs.upf.es

(Vegeu també **NOTÍCIES DE RECERCA** UPF, números 1 i 6)

MIGUEL A. VALVERDE

Antonia Agulló

és catedràtica de Dret Financer i Tributari a la Facultat de Dret de la UPF i dirigeix el Grup de Recerca Interuniversitari d'Estudis Fiscals (IDEF).

Antonia Agulló va néixer a Lubrín (Almeria) el 1953. Es va llicenciar i doctorar en Dret per la Universitat de València, on va guanyar també les oposicions a titular d'universitat. L'any 1986 va fer oposicions a la càtedra de la Universitat de Barcelona. Des d'aleshores viu a Barcelona. A la Universitat Pompeu Fabra hi treballa des de fa un any, però ha participat en grups de treball i de recerca amb professors que ara són a la UPF des que va arribar a Barcelona.

El seu camp és el dret financer i tributari. Ens podria explicar breument en què consisteix?

És la part del dret que s'ocupa dels ingressos i de les despeses públiques. És a dir, estudia el finançament de l'activitat pública a partir fonamentalment dels tributs i el pressupost de l'Estat. Per dir-ho sintèticament, tot allò que està relacionat amb l'ordenament jurídic i el conjunt de drets i deures al voltant d'aquestes institucions bàsiques, la relació dels ciutadans amb l'Estat com a contribuents i com a destinataris de la despesa pública.

Potser és important aclarir que quan parlo de contribuents ho faig en sentit ampli, però sobretot em refereixo a la persona física, encara que les persones jurídiques també contribueixen. La persona jurídica és una creació del dret, que té una capacitat econòmica autònoma i per això ha de contribuir, però la justícia del sistema es mesura en darrera instància per la relació final amb la persona física. A més a més, darrere la persona jurídica, abans o després, sempre hi ha persones físiques.

Des del punt de vista constitucional, la progressivitat del sistema impositiu es mesura en relació amb la pressió fiscal que suporten les persones físiques. La persona física és la titular de la capacitat econòmica que constitueix el paràmetre de la progressivitat del sistema tributari que exigeix l'article 31.1 de la Constitució. A major capacitat econòmica, la tributació ha de ser més que proporcionalment superior. Però dins del sistema impositiu, no només sobre un determinat impost.

No obstant això, cal tenir en compte que el sistema impositiu pivota principalment no sobre el valor patrimonial sinó sobre la renda com a millor mesura de la disponibilitat de la riquesa. Encara que per mesurar la renda a aquests efectes s'hauria d'atendre el volum de despesa més que el volum d'ingressos. Però això és tècnicament molt difícil, i per tant ens hem d'acollir a la renda com ingrès.

No pot oblidar-se tampoc que la riquesa del patrimoni depèn també de la societat en què es viu: en una societat en què els serveis mínims estiguin garantits, la riquesa patrimonial serà diferent. En definitiva, el que compta com a riquesa gravable és la disponibilitat de les persones físiques.

A més a més, la persona física és qui suporta el pes fonamental de la càrrega tributària, mitjançant impostos directes o indirectes, i, en el cas dels impostos directes, les rendes del treball són les que suporten la major càrrega impositiva. Per això ara hi ha propostes per al tipus únic de renda. Són reaccions davant l'excessiva càrrega tributària que suporten les rendes del treball.

Si es dissenya un impost per a la renda gastada, es prima l'estalvi?

Sí. De fet, aquest disseny és clàssic, però és impossible d'aplicar. No es pot comptar quant gasta una persona. Mesurar la disponibilitat per a la despesa és mesurar l'ingrés. Per això, cal buscar altres formes d'afavorir l'estalvi; de fet, n'hi ha múltiples.

S'hauria de donar més pes al tribut directe o a l'indirecte?

Ara per ara, aquesta no és la qüestió. El problema és que el sistema tributari s'apliqui efectivament. Però contestant a la pregunta, es pot afirmar que mai no pot ser del tot ni l'un ni l'altre. Depèn de quin sigui el sistema econòmic i social en què s'està; de quins siguin els impostos concrets, directes i indirectes, que s'apliquen efectivament; i, per últim, de quins tributs una determinada administració pot garantir la seva aplicabilitat. Tot i ser un tòpic, cal veure la lletra petita. Una resposta general és que han de conviure tots dos tipus d'impostos, els directes i els indirectes. No crec en la viabilitat d'un únic impost ni en la de cinquanta: cal una pluralitat, però tampoc excessiva.

Actualment, des de l'Estat hi ha dues grans menes d'imposicions, una directa (IRPF i Impost de societats), i una altra indirecta (IVA i impostos especials). Després hi ha tributs autonòmics i locals, que són secundaris (IAE, IBI...). També

NOTÍCIES DE

R CERCA

hi ha altres impostos indirectes, com ara el de matriculació, que no es paguen anualment, sinó per cada actuació. En total no és que siguin gaires, però sí que hi ha una certa fragmentació, ja que s'imposen des dels diversos nivells de govern. Potser sí que estaria bé de revisar-los per integrar-los, simplificar-los i clarificar la responsabilitat fiscal de cada nivell de govern: Estat, comunitats autònomes, ens locals; ja que tècnicament no és difícil. No obstant això, el fet que hi hagi diferents impostos des de diferents nivells de govern no és determinant per a la pressió fiscal, sinó per a la percepció del contribuent i la denominada pressió fiscal indirecta.

D'altra banda, els impostos indirectes s'han anomenat impostos anestesiants, perquè un els paga i no se n'adona. Probablement cap particular sap quant paga d'IVA a l'any. En alguns casos es paga tant o més que d'Impost sobre la renda de les persones físiques. Però de l'IVA, el ciutadà no en té consciència. Els impostos directes sí que són explícits respecte a la quantitat que es paga per ells. Lògicament, hi ha també una opció de política legislativa darrere d'aquestes decisions. I tampoc pot oblidar-se l'entorn: la Unió Europea, la competència fiscal entre estats, etc.

També hi ha un impost sobre el patrimoni.

En efecte, l'Impost sobre el patrimoni va sorgir per incrementar la tributació, una mica rudimentàriament, de les rendes del capital respecte a les rendes del treball, i també com a impost de control per facilitar la gestió d'altres impostos, com són l'Impost de la renda de les persones físiques i també l'Impost de successions i donacions. De tota manera, no és un impost que existeixi en molts països. A Espanya, es va crear l'any 1977 com un impost extraordinari, però ha esdevingut una peça fixa del sistema tributari.

Diferents països tenen diferents fiscalitats. Actualment, treballant amb noves tecnologies, com es poden aplicar les fiscalitats? Cal aplicar algun canvi? A què s'hauria de tributar?

L'existència de subjectes que resideixen en un país i perceben rendes en diferents països és un fenomen antic, que s'ha intentat

resoldre a través dels convenis de doble imposició i mitjançant la tècnica de l'obligació real i l'obligació personal. És a dir, tributant als dos països, però compensant després la imposició, deduïnt allò que s'ha pagat a un dels dos països, o declarant-ne l'exempció. Per a la imposició sobre la renda i el patrimoni predomina el país de residència del subjecte.

Fins ara, el context ha estat sempre el de la lluita entre els països rics, importadors de renda, i els països pobres, productors i exportadors de rendes. El criteri de tributació efectiva en el país de residència afavoreix els països rics. En l'actualitat la situació ha canviat i necessita una revisió important. A la Unió Europea, per exemple, hi ha resolucions sobre el tema relativament nou dels treballadors transfronterers: persones que viuen en un país però que treballen al que està a l'altre costat de la frontera. Quina ha de ser la seva residència fiscal? Hi ha hagut resolucions perquè els subjectes no es vegin perjudicats, discriminats per aquesta situació i els treballadors no residents tinguin els mateixos beneficis fiscals dels residents. S'avança cap a l'equiparació total.

Ara bé, el problema que sorgeix ara és més gran degut a la globalització. El problema no és que una persona treballi o tingui rendes a diferents països, sinó la dificultat de localitzar les rendes: on ha percebut la persona els ingressos; qui els ha pagat. Això es complica molt en un sistema global. I no només pel comerç electrònic.

Així els criteris de la residència del subjecte o del lloc de percepció dels ingressos, que són els dos criteris més clàssics, fan fallida, no es poden aplicar. El subjecte sí que se'l localitza; però, les rendes no. Hi ha moltes institucions que treballen en aquest tema, que és també una de les nostres línies de recerca. I sembla que cal un canvi de paradigma jurídic. Les solucions necessiten més que mai convenis entre països, acords internacionals.

Fins i tot, pot ser que amb els acords entre països no n'hi hagi prou.

Els impostos són un tema d'Estat i de Govern, però per a la seva

adequada configuració i gestió resulta necessari comptar amb tot tipus d'institucions, cada cop més. I, potser, fins i tot, canviar els sistemes de tributació tradicional o les mateixes figures impositives. Un sistema tributari no és just si no s'aplica efectivament, per més just que sigui el seu disseny.

Algunes idees són inqüestionables i alguns principis constitucionals són irrenunciables, com la progressivitat dels tributs sobre les persones físiques. Ara bé, les tècniques per arribar-hi són diverses i, de vegades, molt xocants. Per exemple, una proposta seria renunciar al gran impost de la renda sobre les persones físiques, sense renunciar al principi de progressivitat. Crec que hem d'estar molt oberts als possibles canvis; no es pot rebutjar inicialment qualsevol proposta si vol tendir a una imposició més justa.

També és cert que no es pot fer un canvi radical de sistema. Les reformes tributàries han de ser una mica conservadores: ja que un canvi radical pot comportar un perill de caiguda de la recaptació. Amb els tributs no es poden fer gaires experiments. Les reformes, per més necessàries que siguin, han de ser graduals; no poden ser revolucions. En el moment actual, jo diria que tots els estudiosos del dret tributari estan d'acord que el sistema actual ha de canviar.

Són els plans de pensions un bon sistema per estalviar-se impostos?

Un dels estalvis fiscals més comuns són els plans de pensions, que constitueixen una opció de política fiscal per promocionar complements de la Seguretat Social. En general tenen una bona acollida; ara bé, jo diria que més entre els subjectes de renda baixa que no entre els de renda alta. Hi ha qui diu: "Em compro una casa i la veng quan em jubili; tindrà una renda superior al pla de pensions". També cal fer comptes. I cal recordar que els diners que s'inverteixen en un fons de pensions resten immobilitzats, ja que es cobren com a complement de la pensió de jubilació.

Potser aleshores cal preguntar-se si funciona el sistema de Seguretat Social.

La Seguretat Social és un món molt complex. Segons els experts, el que està en crisi financera no és tot el sistema de la Seguretat

Social, sinó només alguns sectors determinats. I per comprendre-ho, no es pot extreure del marc de la realitat social. Per exemple, hem de comptar amb l'envelliment de la societat, fenomen que excedeix l'àmbit de la Seguretat Social i del dret tributari. Per resoldre'ls, caldria reorganitzar els serveis, el treball..., és a dir, replantejar-se les etapes productives de les persones, tenint en compte que depèn en cada moment de la feina concreta de què es tracti.

L'estalvi fiscal dels plans de pensions és una opció política que no es pot desglossar de la visió que té el mateix govern de la Seguretat Social i del seu futur. Quan es parla dels pactes de pensions o dels pactes de Toledo, o del sistema de finançament de la Seguretat Social, cal saber quin és el paper que tindrà en tot això el sistema de fons de pensions.

Quines altres línies de recerca segueix el seu grup?

Nosaltres seguim diverses línies preferents de recerca, entre les quals es troba la localització fiscal de les rendes ja esmentada. És a dir, els punts de connexió dels tributs amb el territori. Aquest és un aspecte important també per als estudis de finançament autonòmic o local. Un problema connectat amb l'anterior és com es distribueixen els impostos estatals: en funció de la població, segons el que es tributa a cada territori, segons l'esforç fiscal...

També estudiem la responsabilitat patrimonial de l'Administració, les fórmules convencionals en l'aplicació dels impostos o els mecanismes per reduir la conflictivitat tributària, dels quals el Consell Tributari Municipal de l'Ajuntament de Barcelona és una experiència pionera, que ja dura deu anys, si bé els sistemes de participació ciutadana, que són essencials i molt importants per garantir l'efectivitat del sistema tributari, no es queden només aquí.

D'altra banda, pel camí ens anem trobant altres punts interessants, perquè durant tots aquests anys hem intentat identificar els problemes clau del dret tributari. Així, per exemple, juntament amb la localització de les rendes i la descentralització de l'Estat i dels mecanismes de finançament, sorgeix el problema del finançament de serveis públics concrets i de la fragmentació del sistema tributari. És un rerefons sobre el qual anem treballant dia a dia i que es veu enriquit per noves iniciatives, sentències... Per exemple ens interessa molt la jurisprudència del Tribunal Constitucional, que és un bon tribunal, relativament jove, però que lentament entra en temes de molta transcendència per al futur. És lamentable que les sentències no sempre siguin ben interpretades: moltes vegades els analistes es fixen més en les conseqüències concretes respecte de les tècniques d'aplicació del sistema impositiu que en la filosofia. És evident que el Tribunal té un paper molt important per davant.

És la imposició un bon sistema per controlar el comportament dels ciutadans, com ara fer tributar fortament el tabac perquè es deixi de fumar?

Jo crec que no serveix; ho diu l'experiència. Una cosa és que el consum de certs béns estigui més gravat que el d'altres degut a les malalties i despeses socials que comporta el seu consum (així es justifica la mateixa existència d'aquests impostos especials al consum), i una altra cosa és que aquests impostos tinguin capacitat efectiva per reordenar els costums o els comportaments. Aquesta capacitat crec que no la tenen. Fixem-nos en els anys que fa que hi ha una càrrega impositiva important sobre el tabac, i no pre això se n'ha reduït el consum. Quan n'ha disminuït el consum? Quan s'han desenvolupat programes d'informació ciutadana. Pel fet que la cocaïna sigui més cara, no es

deixa de consumir. Tampoc no es redueix el consum de gasolina pujant-ne el preu.

Per aconseguir que disminueixi el consum de tabac calen d'altres polítiques. Els tributs poden fer molt, però no poden fer-ho tot: poden ajudar a les polítiques informatives, però no les poden substituir.

Així, per acabar, podria resumir perquè serveixen els tributs?

Els tributs han de servir per recaptar amb justícia, és a dir, perquè l'Estat obtingui ingressos d'acord amb la veritable capacitat econòmica dels subjectes. I amb aquests impostos dur a terme les polítiques actives que correspongui. Certament, els impostos tenen un component molt important de política econòmica i fins i tot social, però fonamentalment són instruments per repartir la despesa pública amb criteris d'igualtat i no poden substituir altres tipus de polítiques. Es poden aplicar multes quan hi ha una conducta antisocial, però no es pot transformar un impost en una multa o en una sanció. Els impostos només apareixen quan hi ha riquesa; són la contribució de l'individu a la despesa pública i, en aquest sentit, constitueixen una mesura de solidaritat.

Cristina Junyent

Nous grups de recerca

Darrerament la Junta de Govern ha aprovat tres nous grups de recerca: el Grup de Recerca en Teoria Política, el Grup de Recerca Interuniversitari d'Estudis Fiscals i l'Observatori de l'Evolució de les Institucions.

Grup de Recerca en Teoria Política

La teoria política és una de les especialitats del Departament de Ciències Polítiques i Socials, objecte d'intensa activitat docent i de recerca, tant a l'estat espanyol com en l'àmbit internacional. El Grup de Recerca en Teoria Política (GRTP) reuneix professors, ajudants, becaris i estudiants de doctorat del Departament, interessats a treballar sobre temes de teoria política i social, fins a 28 membres. El GRTP es va constituir el 1998 per iniciativa dels professors Ferran Requejo, Klaus-Jürgen Nagel i Ricard Zapata. Les línies de recerca que promou són: democràcia liberal i ciutadania; federalisme, plurinacionalitat i Unió Europea, i democràcia i multiculturalitat.

El GRTP col·labora amb altres institucions de recerca, com ara la Universitat de la Colúmbia Britànica, Queen's Hull, Laval, McGill, Princetown, Autònoma de Madrid, Universitat de Barcelona i Universitat del País Basc, entre d'altres. També manté una estreta col·laboració amb el Consorci Europeu per a la Recerca Política i l'Associació Internacional de Ciència Política.

Més informació:

Grup de Recerca en Teoria Política:
<http://www.upf.es/dcpis/gtp/gtp.htm>

Grup de Recerca Interuniversitari d'Estudis Fiscals

El Grup de Recerca Interuniversitari d'Estudis Fiscals (IDEF) analitza els aspectes més controvertits del dret tributari, per tal de procedir a la reconstrucció de la disciplina a l'inici del segle XXI, ateses les transformacions socials que el caracteritzen. La recerca se centra en les transformacions del sistema tributari com a conseqüència de la internacionalització econòmica i de l'ús de les noves tecnologies, la remodelació de la hisenda local i autonòmica, i el paper de l'Estat en les noves fórmules d'integració internacional; així com la crisi del contenciós tributari i el canvi de paradigma jurídic.

L'IDEF va començar les seves activitats el 1993, sota la iniciativa de professors de diverses universitats de Catalunya, liderats per la Dra. Antonia Agulló, del Departament de Dret de la UPF. En total, el formen prop d'una trentena de professors i investigadors de la UPF i d'altres universitats de l'Estat i estrangeres. La seva tasca s'ha materialitzat en un elevat nombre de publicacions científiques i durant el passat curs acadèmic es van defensar quatre tesis doctorals que s'inscriuen dins de les diferents línies de recerca del Grup.

Més informació:

Departament de Dret:
<http://www.upf.es/rmr.htm>

Observatori de l'Evolució de les Institucions

L'Observatori de l'Evolució de les Institucions és un grup de recerca integrat per diversos professors de l'àrea de Dret Administratiu interessats a detectar, estudiar i difondre els canvis que afecten les institucions públiques i, concretament, les que actuen o exerceixen competències sobre el territori de Catalunya.

Les línies de recerca se centren en l'acció dels poders públics sobre l'autogovern de Catalunya, i fan el seguiment de l'evolució de l'ordenació jurídica de les diferents institucions, l'anàlisi de les propostes de renovació de les institucions i l'evolució de l'ordenació jurídica de les institucions públiques. També fa una anàlisi permanent i continuada de l'acció dels diversos poders públics sobre l'autogovern a Catalunya. L'equip investigador està format per onze professors de la UPF i liderat pel professor Enric Argullol.

A més de les activitats de recerca, el grup elabora estudis, dictàmens o informes jurídics que li sol·licitin les institucions públiques interessades. També assessora i col·labora en les tasques prelegislatives de les institucions públiques.

Més informació:

Observatori de l'Evolució de les Institucions: <http://www.upf.es/rfr.htm>

Les revistes científiques

En l'anterior lliurament d'aquesta sèrie (vegeu també **NOTÍCIES DE RECERCA**, 7), dedicada a diferents aspectes relacionats amb l'avaluació de la recerca, es van comentar algunes característiques dels documents resultants de l'activitat investigadora. Com ja es va establir en l'anterior escrit, ens referim als documents que s'acaben publicant en revistes periòdiques. Ens cal, doncs, esmentar aquestes altres protagonistes de les anàlisis bibliomètriques: les revistes periòdiques en les quals els investigadors envien els seus articles perquè siguin publicats i d'aquesta manera donar a conèixer el resultat del seu treball.

De revistes periòdiques dedicades a difondre el coneixement científic n'hi ha moltes. La potent indústria editorial i els seus patrocinadors s'encarreguen que pràcticament sigui impossible no trobar una revista en la qual publicar. Ara bé, de la mateixa manera que hi ha diferents tipus de documents científics —articles originals, editorials, revisions, cartes a l'editor, etc.— és evident que no totes les revistes són iguals.

Les revistes es poden classificar atenent diferents criteris. És evident, en primer lloc, que es poden agrupar en funció de la temàtica dels articles que publiquen: hi ha revistes especialitzades en temes d'economia i d'altres que se centren en la filosofia i les ciències polítiques. Un criteri molt rellevant a l'hora de classificar les revistes és l'àmbit al qual s'adrecen; és a dir, no és el mateix una publicació que es distribueix en un àmbit local amb articles de continguts interessants per a aquest entorn que una revista amb vocació internacional, on, per exemple, trobem articles en anglès dedicats a l'anàlisi de l'evolució dels mercats financers mundials.

Probablement l'altre gran criteri per agrupar les revistes en dos blocs és el procediment seguit per acceptar els originals per publicar-los. Les revistes es classifiquen en les que no segueixen un procés de *peer review* i les que sí que ho fan. El *peer review*, que es pot traduir per 'revisió per iguals', es basa en la idea que només els investigadors 'iguals' als autors d'un article poden dir si un article és o no publicable. Aquest procediment no està absent de crítiques de tota mena, però sí que és cert que hi ha una bona correlació entre les revistes amb un procés de *peer review* més estricte i les revistes considerades pels investigadors de qualsevol àmbit com les de més nivell científic.

És habitual trobar els articles publicats a les revistes adreçades a l'àmbit internacional incloses en bases de dades bibliogràfiques. Aquestes bases de dades tenen com un dels seus objectius facilitar coneixement ràpid sobre què es publica (temàtica), on es publica (revista, país) i qui ho publica (autors, institució). Hi ha un gran nombre de bases de dades bibliogràfiques més o menys especialitzades, però d'entre totes elles darrerament en destaquen

les produïdes per una empresa nord-americana anomenada Institute for Scientific Information (ISI). Tots els professors de la Universitat Pompeu Fabra que han demanat finançament a la darrera convocatòria del Plan Nacional o del Plan General de Conocimiento saben que els han demanat el nombre de publicacions en revistes ISI.

L'Institute for Scientific Information és una empresa integrada a Thompson Corporation, multinacional nord-americana de la comunicació i distribució d'informació en diferents àmbits. L'ISI en concret és l'empresa que es dedica a la producció de bases de dades i serveis amb informació científica per a qualsevol àmbit del coneixement. A les seves bases de dades hi registren els documents publicats en més de 8.500 revistes internacionals i, el que és encara més rellevant, hi registren el nombre de vegades que cada un dels documents és citat per la comunitat científica internacional en tots els altres documents. El fet de registrar les citacions que reben els articles és el fonament del càlcul del que es coneix com *impact factor* o factor d'impacte de les revistes. El factor d'impacte representa el nombre de citacions que rep de mitjana 'l'article tipus' d'una revista determinada. Pel fet de tractar-se d'una mitjana cal no oblidar que dins d'una mateixa revista hi conviuen articles molt citats amb articles que no ho són. Ha de quedar clar que el factor d'impacte és una característica exclusiva de la revista i en cap cas dels autors ni dels articles que s'hi publiquen.

Tot i que el nombre de revistes incloses en aquestes bases de dades està molt esbiaixat envers la cultura anglosaxona, sí que és cert que s'hi poden trobar la majoria de les revistes considerades més importants en qualsevol àmbit científic i que, per tant, aporten una visibilitat superior als documents que publiquen.

La Biblioteca de la Universitat Pompeu Fabra posa a l'abast de tots els investigadors una de les bases de dades produïdes per l'ISI. Es tracta del *Social Science Citation Index* que es pot consultar via web amb el servei de consulta de bases de dades en línia.

Amb aquest tercer article clou la sèrie "Avaluar la recerca" (vegeu també NOTÍCIES DE RECERCA, 7 i 8).

Lluís Coma

Recursos a la xarxa:

Institute for Scientific Information
<http://www.isinet.com/isi/>

Més informació:

Lluís Coma
Servei de Recerca
Telèfon: 93 542 19 49
A/e: lluis.coma@rece.upf.es

Tesis doctorals

•
"Desenvolupament i avaluació d'una aplicació informàtica per a la gestió clínica de factors de risc i malalties cardiovasculars"

Esteve Llargués Rocabruna
Ciències Experimentals i de la Salut
Director: Ferran Sanz Carreras

"Anàlisi de la variació genètica de les regions CFTR i GBA en poblacions humanes de tot el món"

Eva Mateu Morante
Ciències Experimentals i de la Salut
Director: Jaume Bertranpetit Busquets

"Modelatge molecular comparatiu dels receptors 5-HT2 de serotonina i estudi del mode d'unió dels seus antagonistes"

Jordi Rodrigo de Losada
Ciències Experimentals i de la Salut
Director: Ferran Sanz Carreras

"Uso de normas jurídicas y toma de decisiones"

Raúl Calvo Soler
Dret
Director: Jorge Malem Seña

"Dotaciones para la recuperación de activos revertibles como deducibles del Impuesto sobre sociedades"

M. José Duplá Marín
Dret
Director: Jordi Sopena i Gil
Codirector: Lluís Peñuelas i Reixach

"El jurista Pere Albert i les commemoracions"

Elisabet Ferran Planas
Dret
Director: Tomàs de Montagut i Estragués

"Gastos fiscales y gastos contables en el Impuesto sobre sociedades"

Sònia Martín Albà
Dret
Directora: Antonia Agulló Agüero

"Noción de trabajador y ordenamiento jurídico"

Eugenia Revilla Esteve
Dret
Directora: Julia López López

"La Diputació del General de Catalunya (1413-1479)"

Isabel Sánchez de Movellán Toront
Dret
Director: Tomàs de Montagut i Estragués

"La responsabilidad extracontractual por daños derivados de la contaminación por residuos peligrosos en derecho internacional privado"

Mònica Vinaixa Miquel
Dret
Directora: Núria Bouza Vidal

"Ética y estética en el pensamiento de Arnold Schönberg"

Jordi Pons Farré
Humanitats
Director: Eugenio Trías Sagnier

"Diputació del General i monarquia. El poder polític a Catalunya, 1563-1599"

Miquel Pérez Latre
Institut Universitari d'Història
Jaume Vicens i Vives
Directors: Eva Serra i Puig (UB)
Josep Fontana Lázaro (UPF)

"El sistema polític a Lleida durant els anys de consolidació del liberalisme censatari (1843-1868)"

Josep M. Pons Altés
Institut Universitari d'Història
Jaume Vicens i Vives
Director: Josep Termes Ardèvol

"L'anarquisme i les lluites socials a Barcelona, 1918- 1923: la repressió obrera i la violència"

M. Amàlia Pradas Baena
Institut Universitari d'Història
Jaume Vicens i Vives
Directors: Teresa Abelló Güell (UB)
Josep Termes Ardèvol (UPF)

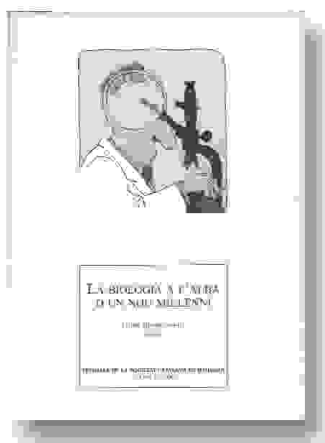

"El procés d'interacció com a base de l'experiència estètica en les propostes artístiques que utilitzen la tecnologia de la realitat virtual"

Roc Parés Burès
Periodisme i Comunicació
Audiovisual
Director: Xavier Berenguer

Premis

L'Institut d'Estudis Catalans (IEC) ha atorgat *ex aequo* i per unanimitat el premi Joan Givanel i Mas de Ciències de la Comunicació, corresponent a l'any 2001, a la Dra. Montserrat Ribas i Bisbal, del Departament de Traducció i Interpretació, pel treball *Discurs parlamentari i representacions socials (la representació de la «immigració» que emergeix de les preguntes d'una comissió d'estudi parlamentària)*.

El premi Crítica Serra d'Or d'enguany ha estat atorgat a Jaume Bertranpetit, professor del Departament de Ciències Experimentals i de la Salut, pel llibre *La biologia a l'alba d'un nou mil·lenni (Treballs de la Societat Catalana de Biologia, vol. 50)*.

Des del Servei de Recerca

Noves concessions d'ajuts

Durant el mes de juny han estat atorgades les concessions següents: dos ajuts per a estades de professors, investigadors, doctors i tecnòlegs estrangers a Espanya: una al Departament de Ciències Experimentals i de la Salut i una altra a l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada (IULA); dos ajuts de la Distinció de la Generalitat de Catalunya per a la promoció de la recerca universitària en la modalitat de jove investigador a: Enric Vallduví i Botet, en l'àrea de Lingüística General, i Francesc Posas, en la de Bioquímica i Biologia Molecular. Finalment, s'han concedit dos ajuts de la convocatòria de projectes de l'Institut de Salut Carlos III, Fons d'Investigació Sanitari (FIS), del Ministeri de Sanitat i Consum, al Departament de Ciències Experimentals i de la Salut.

Convocatòries de recerca

Beques i ajuts per a la cooperació interuniversitària amb el Brasil

Amb data 1 de juny es va publicar al BOE una convocatòria de beques i ajuts per a la cooperació interuniversitària amb el Brasil del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport en relació amb el conveni de cooperació signat entre la Direcció General d'Universitats i el Ministeri d'Educació del Brasil.

L'objectiu d'aquesta iniciativa és afavorir la formació de postgraduats així com el perfeccionament i la mobilitat de professors universitaris. S'estableixen dues modalitats conjuntes de participació: projectes de cooperació i propostes per a l'organització de tallers, seminaris i altres activitats binacionals que puguin contribuir a un coneixement millor dels grups d'investigació dels dos països.

Els projectes conjunts tindran com a finalitat l'enfortiment mutu dels programes de formació doctoral mitjançant la participació de professors dels dos països en la docència i en el desenvolupament d'investigacions conjuntes, les estades d'investigació dels doctorands, la realització completa dels estudis de doctorat en un dels dos països, així com les estades postdoctorals. L'ajut podrà incloure beques predoctorals, beques postdoctorals i ajuts per a la mobilitat del professorat.

Les sol·licituds espanyoles només es consideraran en cas que l'investigador responsable del grup brasiler presenti una sol·licitud equivalent en la CAPES conforme als requisits establerts en la seva convocatòria.

La durada dels projectes de cooperació serà de dos anys prorrogables per uns altres dos quan s'estableixi la formació de becaris predoctorals. L'ajut inclourà una dotació mensual, un ajut per a viatge, les despeses d'instal·lació i l'assegurança mèdica.

Podeu trobar més informació a:
<http://www.upf.es/rece/convoc/resum/rei1728.htm>

Convocatòries recents

Àmbit autonòmic

Els mesos de juliol i agost es publiquen les convocatòries següents: les beques predoctorals per a la formació de personal investigador (FI/FIAP) i els ajuts per al suport a grups de recerca consolidats.

Àmbit estatal

S'han convocat les beques FPU 2001 del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, amb el termini per sol·licitar-les fins a finals de setembre, així com la beca per a projectes de l'Institut de Salut Carlos III, Fons d'Investigació Sanitari (FIS) del Ministeri de Sanitat i Consum.

Àmbit europeu

S'ha publicat la convocatòria d'Investigació Socioeconòmica del programa Potencial Humà i Investigació Socioeconòmica. El termini per sol·licitar les beques Marie Curie per a investigadors postdoctorals es tanca el 12 de setembre (dintre del programa Potencial Humà abans esmentat) i l'1 de setembre (dintre del programa Qualitat de Vida i Recursos Vius). L'última convocatòria del 2001 del programa Qualitat de Vida tanca el 18 d'octubre el termini per a la presentació de projectes, xarxes temàtiques i accions concertades.

NOTÍCIES DE RECERCA és una publicació trimestral que informa dels treballs i de les activitats de recerca que duu a terme la comunitat científica de la Universitat Pompeu Fabra.

Direcció:

Josep Maria Antó,
vicerector de Política Científica de la UPF

Coordinació i redacció:

Cristina Junyent,
Observatori de la Comunicació Científica (UPF)

Assessorament:

Servei de Recerca

Edició:

Gabinet del Rectorat
Plaça de la Mercè, 10-12
08002 Barcelona
Tel.: 93 542 20 00

Disseny gràfic:

Enric Satué

Impressió:

CEGE, Creaciones Gráficas
Carrer Ciutat d'Asunción, 42
08030 Barcelona

ISSN:

1576-0995

Per donar a conèixer els vostres treballs de recerca i altres investigacions, poseu-vos en contacte amb:

Cristina Junyent

Observatori de la Comunicació Científica
La Rambla, 30-32
08002 Barcelona
Tel.: 93 542 24 46

A/e: noticies.recerca@grup.upf.es